

Handläggare
Fanny Eklund
Telefon: 0850808516

Till
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd
2022-08-25

Vägen till ökad tillgänglighet – delaktighet, tidiga insatser och inom lagens ram (SOU 2022:22)

Yttrande till kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Delegationen för ökad tillgänglighet har haft i uppdrag att föreslå åtgärder för att stärka en nära och tillgänglig vård, med fokus på kortare väntetider. I detta slutbetänkande redogör utredningen förslag och bedömningar när det gäller uppdragen att utreda för- och nackdelar med en utökad vårdgaranti och att stödja regionernas och kommunernas arbete med utveckling av en nära vård. Sammantaget ställer sig förvaltningen positiv till betänkandets förslag.

Bakgrund

Delegationen för ökad tillgänglighet inom hälso- och sjukvård, tillgänglighetsdelegationen, tillsattes i augusti 2020 med uppdrag att verka för ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården, med särskilt fokus på kortare väntetider. Syftet var också att ta fram förslag på hur hälso- och sjukvården kan ta om hand de uppskjutna vårdinsatserna som blivit en konsekvens av covid-19-pandemin. Den 30 juni 2021 kom ett delbetänkande *Vägen till ökad tillgänglighet – långsiktig, strategisk och i samverkan (SOU 2021:59)*. Utifrån delbetänkandet lämnades nödvändiga författningsförslag och bedömningar såsom att regionen bör agera i god tid för att hjälpa patienten till en annan vårdgivare när det är nödvändigt, att regionen bör erbjuda patienten tid för vården inom rimlig tid och att patienten behöver ges utökad information om vårdgarantin.

Den 4 november 2021 kom ett tilläggsdirektiv till delegationen som syftade till att lämna nödvändiga författningsförslag inom ramen för

uppdraget att stödja ett effektivt resursutnyttjande och kortare väntetider genom att informera om patienternas valmöjligheter.

Ärendet

Kommunstyrelsen har begärt nämndens yttrande över Delegationen för ökad tillgänglighet inom hälso- och sjukvårds slutbetänkande *Vägen till ökad tillgänglighet – delaktighet, tidiga insatser och inom lagens ram (SOU 2022:22)*.

Slutbetänkandet omfattar redogörelser för förslag och bedömningar när det gäller delegationens uppdrag att utreda för- och nackdelar med en utökad vårdgaranti och att stödja regionernas och kommunernas arbete med utvecklingen av en nära och tillgänglig vård. Utredningen redogör även för arbetet med att stödja regionerna i genomförandet av de regionala handlingsplanerna samt lämnar bedömningar om det fortsatta arbetet med barn och ungas psykiska hälsa. Utredningen omfattar såväl förslag, som avser förslag till författningsändringar, och bedömningar, som avser utredningens ställningstagande i övrigt.

En nära och tillgänglig vård med fokus på primärvården

En utökad vårdgaranti

Utredningens utgångspunkt har varit att det även fortsättningsvis ska finnas en vårdgaranti. Tidsgränserna i vårdgarantin utgör konkreta gränser som tydliggör för patienten när hen senast ska få vård. Vårdgarantin reglerar idag *inom* vilka yttersta tidsgränser den enskilde ska erbjudas vård. Vårdgarantin reglerar inte om vård alls ska ges, vilken vård som ska ges eller kvaliteten på vården som ska ges. Utredningen har stått fast vid detta syfte.

Vårdgarantins utformning, som den ser ut idag, täcker inte hela vårdkedjan och är även mindre relevant för personer med kronisk sjukdom och för multisjuka personer. Utredningen föreslår att tydliggöra att regionen även ska se till att patienten får vård hos en annan vårdgivare inom vårdgarantins tidsgränser. Den föreslår också att vårdgarantin ska omfatta att patienten inom 14 dagar från att bedömning om en särskild behandling eller annan åtgärd har beslutats ska få information om tid och plats för när detta ska genomföras.

Ett förslag som innebär förändring från tidigare är att även en medicinsk bedömning inom primärvården ska omfattas av vårdgarantin oavsett om besväret som den enskilde söker kontakt med primärvården för har samband med tidigare känt hälsoproblem eller inte. Även medicinska bedömningar av läkare eller annan

legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal inom den specialiserade vården ska omfattas av vårdgarantin, istället för enbart besök inom den specialiserade vården. Utredningen ser dock att enbart utökad vårdgaranti inte är tillräckligt för att säkra kortare väntetider och att det kommer krävas ett intensivt arbete för att innan ikraftträdandet.

Stärkt informationsansvar

För att ge patienten bättre förutsättningar till att vara delaktig i sin vård, och kunna nå målet med omställningen till en mer nära och tillgänglig primärvård lämnar utredningen förslag om ett ökat informationskrav. Det finns också ett förtydligande om att patienten ska få information även om sina fasta kontakter i vården och kontaktuppgifter till dessa och sina vårdenheter. Patienten ska även få informationen samlad och digitalt i den mån det är relevant för patienten att få information på det sättet. Tidpunkten för vården ska så långt som möjligt väljas i samråd med patienten. God samverkan och högt förtroende mellan primärvården och den specialiserade vården bedöms vara av vikt för att omställningen ska lyckas.

God och nära vård med forskning, utbildning och utveckling

För att nå målen om en god och nära vård konstaterar utredningen att det behövs ett långsiktigt arbete för trygkad kompetensförsörjning inom primärvården i hela landet. Utredningen har även tittat på den kommunala hälso- och sjukvården och menar att det behövs ökad samverkan mellan lärosätena och kommunerna om vårdutbildningarnas verksamhetsförlagda utbildning (VFU). Utöver detta menar utredningen att det finns behov av att stärka forskningen inom primärvården. Detta genom långsiktiga insatser och stöd för att skapa en stark forskningskultur och goda miljöer för forskning, utbildning och utveckling inom primärvården.

Barn och ungas psykiska hälsa

Efterfrågan på vård bland barn och unga inom området psykisk ohälsa har ökat. Utredningen konstaterar att det finns mycket kvar att göra inom området för att förbättra tillgängligheten och minska väntetiderna. Utredningen bedömer att ett bredare angreppssätt behövs för hela området psykisk ohälsa, där tidig upptäckt av psykisk ohälsa och tidigt omhändertagande tillsammans med en välfungerande samverkan mellan vårdnivåer är de viktigaste åtgärderna för att främja barn och ungas psykiska hälsa. Om detta fungerar så bör barn och unga med lätta och medelsvåra symtom kunna få snabbare tillgång till stöd efter behov, samtidigt som risken för förvärrade besvär och därmed behov av specialiserad vård minskar.

För barn- och ungdomspsykiatri (BUP) finns sedan 2011 en målsättning om en förstärkt vårdgaranti som innebär att barn och ungdomar inte ska behöva vänta längre än 30 dagar till en första bedömning samt ytterligare 30 dagar till en fördjupad utredning eller behandling. Målsättningen är en överenskommelse mellan SKR och staten och föreslås enligt utredningens bedömning att kvarstå och inte bli en differentierad vårdgaranti. Utredningen föreslår istället att en konkret och långsiktig strategi för barn och ungas psykiska hälsa tas fram. Den bedömer också att varje region bör erbjuda en gemensam väg in för barn och unga som upplever psykisk ohälsa och att det till detta bör riktas ekonomiska medel. Utredningen vill även främja satsningar som betonar arbetssätt i likhet med En väg in och vill till detta kunna rikta ekonomiska medel för att stärka arbetssätten mellan barn- och ungdomspsykiatri och elevhälsan.

Regionala handlingsplaner för ökad tillgänglighet

Utredningen har haft i uppdrag att stödja regionernas arbete med regionala handlingsplaner. Utredningen har redan i delbetänkandet lämnat flera bedömningar kring behovet av långsiktigt strategiskt arbete i samverkan mellan staten och regionerna. Det handlar om att ha ett årshjul med årliga regionala handlingsplaner med mätbara och tidsatta mål och årliga uppföljningar. Staten har i en överenskommelse med SKR för 2022 beslutat om fortsatt arbete med regionala handlingsplaner. Socialstyrelsen ska med start 2023 genomföra dialoger med varje region.

Förslagets ikraftträdande

Utredningens förslag gällande ändringar i 8 och 9 kap. hälso- och sjukvårdslagen samt 2 kap. patientlagen föreslås träda i kraft 1 januari 2025. Förslaget om samlad och digital information samt förslag om informationskrav och om samråd vid tidsbokning föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för social omsorg i samverkan med avdelningen för äldreomsorg. Ärendet behandlas i förvaltningens råd för funktionshinderfrågor samt pensionärsrådet den 17 augusti 2022.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Remissen belyser flera viktiga områden som stärker den enskildes möjlighet till en god och nära vård. Nedan följer förvaltningens synpunkter på de förslag som utredningen presenterat med relevans för förvaltningens ansvarsområde:

Vårdgarantin ska utökas

Förvaltningen ser positivt på att stärka och tydliggöra vad patienter ska ha rätt till inom de tidsgränser som presenterats. Förvaltningen vill också understryka att även kommunal hälso- och sjukvård kan gynnas av de föreslagna förändringarna, till exempel om de föreslagna förändringarna medför att patienter som också har kommunal hälso- och sjukvård eller kommunal omsorg får sin regionala vård snabbare. Vi ser också positivt på att regioner och kommuner samarbetar och samverkar för att driva utvecklingen av digitala tjänster.

Stärkt informationskrav

Förvaltningen instämmer i utredningens mening att fast läkarkontakt är viktigt, även för personer som omfattas av den kommunala hälso- och sjukvården. Hög personalkontinuitet oavsett yrkeskategori är viktigt för att uppnå en personcentrerad omvårdnad och god hälso- och sjukvård. Det är också välkommet med fler digitala satsningar som kan stärka samordningen mellan regionen och den kommunala hälso- och sjukvården.

God och nära vård med forskning, utbildning och utveckling

Förvaltningen ser att det är jättebra med utbildningssatsningar avseende både läkare och sjuksköterskor men saknar ett resonemang om yrkeskategorin undersköterskor, som förvaltningen ser är en viktig funktion för att kunna implementera vissa delar. Förvaltningen ser också att det är av vikt att ha en tydlighet kring vad olika yrkeskompetenser bidrar med för att vården och omsorgen ska kunna bedrivas med god kvalitet och att utifrån det skapa goda förutsättningar för respektive yrkeskategori i form av olika utbildningssatsningar.

Förvaltningen ser också att det är viktigt att arbetet kring forskning och att skapa goda förutsättningar för att kunna bedriva ett systematiskt forskningsarbete är kopplat till verksamhetsområdet äldre. Förvaltningen ser därför positivt på förslaget om att Socialstyrelsen får i uppdrag att ta fram förslag på en långsiktig och hållbar struktur för forskning, utbildning och utveckling i

kommunal hälso- och sjukvård inklusive former av återkommande nationell uppföljning och utvärdering.

Satsningar på barn- och ungdomspsykiatri

Utredningen föreslår viktiga satsningar på tidiga insatser för barn och unga, vilket är i linje med intentionerna för socialtjänstens verksamhetsområde och den kommande nya socialtjänstlagen. Förvaltningen ser dock att det finns ett stort arbete kvar att göra för att stärka samverkan mellan socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatri och skulle därför välkomna ännu tydligare satsningar på just att stärka samverkan, inte bara med elevhälsan, utan också socialtjänsten. Det perspektivet saknas i de satsningar som utredningen föreslår. Sammantaget är dock förvaltningen positiv till utredningens förslag att ta ett helhetsperspektiv för att stärka barn och ungas tillgång till vård och behandling.

Gunilla Davidsson
stadsdelsdirektör
Hägersten-Älvsjö
stadsdelsförvaltning

Yvonne Kokkola
avdelningschef
Hägersten-Älvsjö
stadsdelsförvaltning

Bilagor

Remissunderlag Vägen till ökad tillgänglighet – delaktighet, tidiga insatser och inom lagens ram (SOU 2022:22)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Davidsson, stadsdelsdirektör	2022-08-08
Yvonne Kokkola, avdelningschef	2022-08-08